

Napadol som na ústavnom súde podmienky registrácie cirkví

20.5.2026 - | Verejný ochranca práv

12.05.2026 som podal na Ústavný súd Slovenskej republiky návrh na začatie konania o súlade ustanovení zákona o slobode náboženskej viery a postavení cirkví a náboženských spoločností s Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd (pdf, 489 kB).

Návrh smeruje proti ustanoveniam zákona, ktoré podmieňujú možnosť podať návrh na registráciu cirkvi alebo náboženskej spoločnosti a jej následnú registráciu preukázaním, že sa k nej hlási najmenej 50 000 členov – plnoletých občanov Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území.

Neprimeraný zásah do slobody náboženského vyznania

Namietam, že takto nastavená právna úprava neprimerane zasahuje do slobody náboženského vyznania a práva slobodne prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru spoločne s inými. Podľa návrhu je početný cenzus v podmienkach Slovenskej republiky extrémne disproporčný a fakticky znemožňuje registráciu nových alebo menších náboženských komunít.

Sloboda náboženského vyznania patrí medzi základné piliere demokratickej spoločnosti. Štát môže regulovať podmienky registrácie cirkví a náboženských spoločností, nemôže však nastaviť pravidlá tak prísne, že registrácia sa stane prakticky nedosiahnuteľnou.

Vo svojom návrhu zdôrazňujem, že registrácia cirkvi alebo náboženskej spoločnosti v Slovenskej republike neznamena iba získanie určitých výhod alebo finančných benefitov, ale predovšetkým nadobudnutie právnej subjektivity. Bez nej náboženská komunita nemôže plnohodnotne vystupovať ako subjekt práva, nadobúdať majetok, uzatvárať zmluvy alebo riadne vykonávať svoje náboženské aktivity ako organizované spoločenstvo.

Platná právna úprava zasahuje do práv veriacich

Súčasná právna úprava spája získanie právnej subjektivity automaticky aj so získaním osobitných práv a benefitov priznávaných registrovaným cirkvám a náboženským spoločnostiam. Ak náboženská komunita nespĺňa podmienku 50 000 členov, štát jej neumožňuje získať ani základné právne uznanie.

Napadnutá právna úprava vedie k situácii, v ktorej menšie alebo nové náboženské komunity nemajú reálnu možnosť dosiahnuť registráciu. Tým dochádza nielen k zásahu do práv samotných náboženských komunít, ale aj do práv ich veriacich slobodne prejavovať svoje náboženstvo spoločne s inými.

Právo veriacich kolektívne vykonávať náboženskú slobodu

Svoje náboženské presvedčenie môže človek prejavovať buď sám alebo spolu s inými. Jedným z najbežnejších prejavov náboženstva či viery človeka je združovanie sa s inými veriacimi v organizovaných spoločnostiach – cirkvách a náboženských skupinách a členstvo v nich.

Sloboda náboženstva chráni nielen vnútorné presvedčenie jednotlivca, ale aj jeho právo združovať sa s inými veriacimi a vytvárať organizované náboženské spoločenstvá. Odkazuje pritom na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej je autonómna existencia náboženských komunít

nevyhnutná pre pluralitu demokratickej spoločnosti.

Upozorňujem, že Európsky súd pre ľudské práva považuje možnosť náboženskej komunity získať právnu subjektivitu za jeden z najdôležitejších aspektov slobody náboženstva. Odmietnutie právneho uznania náboženskej komunity preto predstavuje zásah do výkonu práv garantovaných článkom 9 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

S registráciou súvisia aj iné práva veriacich

Medzi najvýznamnejšie právne následky registrácie cirkvi či náboženskej spoločnosti patrí usporadúvanie bohoslužieb a iných náboženských úkonov. Nemožno opomenúť ani aspekt otvorenia verejného priestoru náboženským spoločnostiam napríklad o školy, sociálne a zdravotné zariadenia, väznice, verejnoprávne médiá, prostredie ozbrojených síl a ozbrojených zborov a ďalšie oblasti spoločenského života, ako napríklad uzatváranie manželstiev.

Diskriminácia malých alebo novovzniknutých náboženských komunít

Návrh vychádza aj z odporúčaní Benátskej komisie a Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe, podľa ktorých by štáty nemali podmieňovať právne uznanie cirkví a náboženských spoločností neprimerane vysokým počtom členov, pretože takéto podmienky môžu diskriminovať malé alebo novovzniknuté náboženské komunity.

Samotný cieľ právnej úpravy je nelegitímny

Dôvodová správa k zákonu uvádza, že cieľom zvýšenia početného cenzu z 20 000 na 50 000 členov bolo eliminovať špekulatívne registrácie cirkví s cieľom získania finančných príspevkov od štátu. Zastávam názor, že ochranu verejných zdrojov nemožno považovať za legitímny dôvod na obmedzenie slobody prejavovať svoje náboženstvo alebo vieru.

Stanovenie neprimerane vysokého početného cenzu na registráciu cirkvi či náboženskej spoločnosti nie je priamo spôsobilé ochrániť verejné zdroje pred ich zneužitím, nakoľko akokoľvek vysoký počet členov cirkvi či náboženskej spoločnosti nedáva záruku jej konania výlučne v súlade s právnym poriadkom.

Navyše, ak by zo strany cirkvi alebo náboženskej spoločnosti došlo k nezákonnému prijímaniu alebo zaobchádzaniu s verejnými zdrojmi, právny poriadok ponúka niekoľko možností ako predchádzania nezákonného konania, tak i nápravy zákonnosti, a to ako konaním o zrušení registrácie cirkvi či náboženskej spoločnosti, tak i napr. vyhovením trestnoprávnej zodpovednosti.

Ani jeden prípad špekulatívnej registrácie na Slovensku

Zároveň neexistujú dôkazy o tom, že by na Slovensku dochádzalo k špekulatívnym registráciám cirkví alebo náboženských spoločností. Naopak, z podkladov Ministerstva kultúry Slovenskej republiky vyplýva, že od roku 2010 nebol podaný ani jeden návrh na registráciu cirkvi alebo náboženskej spoločnosti.

Ak právna úprava vedie k tomu, že viac než desať rokov nebola podaná ani jedna žiadosť o registráciu cirkvi alebo náboženskej spoločnosti, je namieste otázka, či štát registráciu ešte reguluje, alebo ju už fakticky znemožňuje.

Viac ako 50 000 obyvateľov Slovenska dotknutých napadnutou úpravou

Je pritom evidentné, že v Slovenskej republike pôsobia aj iné náboženské komunity ako iba

registrované cirkvi a náboženské spoločnosti alebo, že obyvatelia Slovenskej republiky vyznávajú aj iné náboženstvá či vierovyznania nezastrešené registrovanou cirkvou či náboženskou spoločnosťou. Podľa výsledkov posledného sčítania obyvateľov, domov a bytov na Slovensku z roku 2021 sa k iným náboženstvám či vierovyznaniám nezastrešeným registrovanou cirkvou či náboženskou spoločnosťou hlásilo 57248 obyvateľov.

Porovnanie s Českou republikou

Podľa českého zákona č. 3/2002 Sb. sa na registráciu cirkvi alebo náboženskej spoločnosti v Českej republike, o. i., vyžaduje predloženie originálu podpisov najmenej 300 plnoletých občanov Českej republiky alebo cudzincov s trvalým pobytom v Českej republike hlásiacich sa k danej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti.

Registráciou sa cirkev alebo náboženská spoločnosť v Českej republike stáva právnickou osobou a k plneniu svojho poslania na základe registrácie smie vyučovať a vychovávať svojich duchovných aj laických pracovníkov vo svojich vlastných školách a iných zariadeniach, aj na bohosloveckých vysokých školách či fakultách. Na získanie právnej subjektivity musí v podmienkach Českej republiky cirkev alebo náboženská spoločnosť, o. i., preukázať, že sa k nej hlási 300 plnoletých občanov Českej republiky alebo cudzincov s trvalým pobytom v Českej republike.

Registrovaná cirkev alebo náboženská spoločnosť v Českej republike môže získať aj oprávnenie na výkon osobitných práv ako vyučovať náboženstvo na štátnych školách, poskytovať duchovné služby v ústavoch na výkon väzby a ústavoch na výkon trestu odňatia slobody či zriaďovať cirkevné školy.

Podat' návrh na výkon týchto osobitných práv smie registrovaná cirkev či náboženská spoločnosť, ktorá je registrovaná najmenej

10 rokov, aspoň 10 rokov pred podaním návrhu Ministerstvu kultúry Českej republiky podávala správy o svojej činnosti a svoju účtovnú závierku, riadne plní svoje záväzky voči štátu a tretím osobám a je bezúhonná.

Na priznanie oprávnenia na výkon osobitných práv musí registrovaná cirkev alebo náboženská spoločnosť, preukázať, že sa k nej hlási aspoň taký počet plnoletých občanov Českej republiky alebo cudzincov s trvalým pobytom v Českej republike, ktorý predstavuje najmenej 1 promile obyvateľov Českej republiky podľa posledného sčítania ľudu.

Z uvedeného vyplýva, že v Českej republike v súčasnosti registrovaná cirkev alebo náboženská spoločnosť na získanie oprávnenia na výkon osobitných práv musí preukázať, že sa k nej hlási aspoň 10 524 plnoletých občanov Českej republiky alebo cudzincov s trvalým pobytom na jej území. Pre porovnanie, na počtom obyvateľov takmer o polovicu menšom Slovensku musí neregistrovaná cirkev alebo náboženská spoločnosť v záujme (registrácie a s tým spojeného) získania osobitných práv preukázať, že sa k nej hlási aspoň 50 000 plnoletých občanov Slovenskej republiky s trvalým pobytom na jej území.

Vzhľadom k vyššie uvedenému som presvedčený, že zákonodarca má k dispozícii aj iné, vo vzťahu k napĺňaniu sledovaného cieľa porovnateľne efektívne možnosti, ktoré ale zasahujú do práv a slobôd vo výrazne menšej miere.

Preto navrhujem, aby Ústavný súd Slovenskej republiky preskúmal súlad napadnutých ustanovení zákona s Ústavou Slovenskej republiky a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

<https://vop.gov.sk/napadol-som-na-ustavnom-sude-podmienky-registracie-cirkvi>